

Okul Öncesi Çocuklar ve Ebeveynlerinin Bağlanma Güvenlikleri İle Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkiler

Ayşegül Güner Algan¹, Gül Şendil²

The Relations Among Parents' And Preschool Children's Attachment Security And Child Rearing Attitudes

Öz

Bu çalışmanın amacı çocukların bağlanma güvenliği, ebeveynlerin bağlanma güvenliği ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

Çalışmanın amaçları doğrultusunda, 4-6 yaş aralığında 65 çocuk ile çalışılmış ve çocuklara "Oyuncak Öykü Tamamlama Testi" uygulanmıştır. Çocukların ebeveynlerine ise Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Ebeveyn Tutum Ölçeği uygulanmıştır.

Çalışmanın bulgularına göre, çocukların bağlanma güvenliği ve ebeveynlerin bağlanma güvenliği arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Benzer şekilde ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların toplam bağlanma güvenliği puanları arasında ilişkilere rastlanmamıştır. Bununla birlikte öyküler ayrı ayrı incelendiğinde, demokratik tutum ile çocuklardaki yüksek bağlanma puanları, izin verici ve aşırı koruyucu tutum ile düşük bağlanma puanları arasında ilişkiler bulunmuştur. Ebeveynlerin bağlanma kaygı ve kaçınma puanlarına bakıldığında, annenin kaçınma puanı ve demokratik tutum arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda annelerin daha düşük kaçınma puanına sahip oldukça demokratik tutumu benimsedikleri söylenebilir. Babanın kaygısının tutum ile olan ilişkisi incelendiğinde, kaygı ile aşırı koruyucu tutum arasında olumlu yönde ilişkiler olduğu bulunmuştur. Buna göre yüksek düzeyde kaygıya sahip babalar aşırı koruyucu tutumu benimsemektedirler.

Sonuç olarak ebeveynlerin bağlanma güvenliklerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar daha önceki çalışmalarla tutarlıdır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Çocuklarında Bağlanma Güvenliği, Ebeveyn Bağlanması, Çocuk Yetiştirme Tutumları.

Abstract

The aim of this study is to investigate the relations among preschool children attachment security, their parents' attachment security and child rearing attitudes. In accordance with these aims, 65 children, ages between 4-6, were participated and completed the doll play semi-structural interview named Doll Family Story Completion Test-TR (DFSCCT-TR). In addition, Parents Attitude Scale (PAS) and Experiences in Close Relationships (ECR) were given to the parents of the children. Results of the study indicated that there was no relationship between children's and their parent's attachment security. In the literature, like the present study, a few number of studies also found no relationship between these two aspects. Similar to the first result, no relationship was found between children's attachment security and their parent's child rearing attitude. However, when the stories in DFSCCT-TR were examined separately, a significant relationship between democratic attitude and high scores in children's attachment points was found. In addition, a significant relationship was found between permissive, overprotective attitude and low scores in children's attachment points. When the relationship between mothers' avoidance points and democratic attitude was examined, a negative relationship was found. This result shows that when mothers have lower scores on avoidance, they adopt democratic attitude. When the relationship between fathers' anxiety points and parental attitudes was examined, a positive relationship was found between fathers' anxiety and overprotective attitude. The fathers who have higher scores in anxiety adopt overprotective attitude.

In sum, a significant relationship was found between parents' attachment security and child rearing attitudes. This finding is coherent with the previous findings.

Keywords: Preschool Children's Attachment Security, Parents' Attachment, Child Rearing Attitudes.

¹ Sorumlu Yazar / Corresponding Author, Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-Posta / E-Mail: aysegul.g.a@gmail.com

² Sorumlu Yazar / Corresponding Author, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-Posta / E-Mail: gsendil@istanbul.edu.tr

Giriş

Bağlanma kuramı, anne ve bebek arasında doğumdan itibaren oluşmaya başlayan ve hayatın ileriki yıllarında da sosyal ve duygusal ilişkilere etki edecek olan yakın, duygusal bağları açıklamaktadır (Bowlby, 1980,1982; Ainsworth, 1989). Bowlby'e (1982) göre anne ve bebek arasında oluşan bu yakın, duygusal bağ "içsel çalışan modeller" üzerinden oluşmaktadır. İçsel çalışan modeller, küçük çocukların ebeveyniyle olan ilişkilerine dayanarak yapılandırdıkları zihinsel şemalar olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 1982; Bretherton, Munholland, 2008). Annenin davranış rutinleri üzerinden bebeğin kafasında belirli şablonlar ve bu şablonlara paralel olarak kendine ve başkalarına ait benlik modelleri oluşmaktadır (Baker, 2003; Bretherton, 1990; Vaughn, 2006;). Annenin duyarlı ve sıcak davranışı, bebeği ile aralarında güvenli bir bağlanma oluşmasına ve böylece bebeğin kendine ve çevresine ait olumlu bir benlik modeli geliştirmesine yol açar (Bretherton, Ridgeway ve Cassidy, 1990). Ebeveynlerin davranış rutinleri yani çocuklarına karşı tutumları ile çocukların bağlanma güvenliği konularını inceleyen çalışmalar bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (Muris ve arkadaşları, 2000; Perris, ve Anderson, 2000; Neal ve Horbury, 2001; Karavasilis, Doyle ve Markiewicz, 2003). Örneğin Caldera ve Hart (2004), bakım verme davranışının nitelik ve niceliğinin bebeklerin bağlanma güvenliğine etkilerini incelemişler ve

sonuçta anne duyarlılığının ve çocukla geçirilen saatlerin birlikte bağlanmayı yordadığını bulmuşlardır.

Ebeveynlik davranışlarının çocukların bağlanma güvenliğine etkilerinin yanı sıra ebeveynlerin kendi bağlanma güvenliklerinin de ebeveynlik davranışlarını etkilediği görülmektedir. Nitekim Hazan ve Shaver (1987), yetişkinlikte sahip olunan bağlanma güvenliğinin çocuklukta edinilen şemalardan kaynaklandığını ortaya koymuştur. Ebeveynler bu temsillere aracılığıyla bebeklerinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar (Bakermans-Kranenburg ve IJzendoorn, 1993). İyi bir ebeveyn olmak için, güvenli bağlanmaya sahip olmak, gerekli alt yapıyı oluşturmaktadır (Ainsworth, 1989). Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında, ebeveynlerin kendi bağlanma güvenliklerinin hem onların ebeveyn tutumu hem de çocuklarının bağlanma güvenliği üzerinde belirleyici role sahip olduğu görülmektedir (Crandel, Benoit ve Parker, 1994; Fitzgerald ve Whipple, 1997; Volling, Notaro ve Larsen, 1998; Adam, Gunnar ve Tanaka, 2004; Roelofs, Meesters ve Muris, 2008). Örneğin Cohn ve Cowan (1992) araştırmasında, güvenli bağlanmaya sahip yetişkinlerin, daha olumlu ebeveynliğe sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar güvensiz bağlanan babalar ve annelerin, güvenli bağlanan babalar ve anneler kadar sıcak ve çocukla iletişimde yapıcı bulmamıştır. Güvenli bağlanan annelerin tavırları, güvensiz bağlanan annelerin tavırlarına kıyasla daha sıcak, uyumlu ve ya-

pıcıdır. Güvenli bağlanmış annelerin çocukları da annelerine karşı ensıcak davranan gruptur. Adam, Gunnar ve Tanaka (2004), güvensiz bağlanmaya sahip annelerin öfkeci ve müdahaleci olduğunu; güvenli bağlanmaya sahip annelerin ise sıcak ve sorumlu olduğunu bulmuşlardır. Ainsworth ve Eichberg (1993) çalışmalarında annelerin çocukken yaşadıkları ebeveyn kayıpları ve bebeklerin korkulu bağlanma sitleleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Benoit ve Parker'da (1994) araştırmalarında 3 nesil arasındaki bağlanma güvenliği aktarımını incelemişler ve annenin bağlanma güvenliğinin yeni nesillere aktarıldığını göstermişlerdir.

Çocukların bağlanma güvenliği, ebeveyn bağlanma güvenliği, çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiler çocuklardaki bağlanma güvenliğinin sebeplerini belirlemek açısından birlikte incelenmesi gereken üç boyuttur. Daha önce bu konuyla ilgili çalışmalar yapılmış ve bu üç boyut arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Volling, Notaro ve Larsen, 1998; Roelofs, Meesters ve Muris; 2008). Örneğin Volling, Notaro ve Larsen (1998) güvenli bağlanmaya sahip eşlerin olumlu ebeveynlik algılarının güvensiz bağlanmaya sahip eşlere göre daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Ülkemizde bu üç boyutu inceleyen Çamurlu Keser (2006) ise çalışmasında güvenli bağlanmaya sahip annelerin kabul/ilgi boyutunu benimzediklerini ama sıkı denetimi benimsemediklerini bulmuştur. Bunun yanında bu üç konuyu okul öncesi dönemdeki

çocuklarda inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Okul öncesi dönemi, çocukların sosyalliğinin arttığı bununla birlikte aile için de çocuğun diğer insanlar tarafından nasıl algılandığının önemli bir mesele haline geldiği bir dönemdir (Maccoby, Martin, 1983). Çocuğun ebeveynlerini güvenlik üssü olarak kullandığı aktif bağlanma ilişkisi de devam etmektedir. Dolayısıyla bu yaş grubunda, çocuklardaki bağlanma güvenliği, ebeveynlerin bağlanma güvenliği ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmüştür.

Yukarıda anlatılanlar ışığında bu çalışmada okul öncesi çocukların bağlanma güvenliği ile ebeveynlerin bağlanma güvenlikleri arasında; ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kendi bağlanma güvenlikleri ve çocuklarının bağlanma güvenlikleri arasında ilişki olup olmadığı sorularına cevap aranmıştır.

Yöntem

Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, bir anaokuluna devam eden 4-6 yaşlarında 65 çocuk ve onların birlikte yaşayan anne ve babaları oluşturmaktadır. Araştırma, uygun örnekleme yöntemi-ne göre belirlenen İstanbul'da bulunan dört farklı anaokulunda yürütülmüştür. Bu okullar seçilirken Oyuncak Öykü Tamamlama Testinin uygulanabilmesi için gereken fiziki şartların uygunluğu ve yöneticilerin bu çalışmaya izin vermesi gözönünde bulundurulmuştur

Tüm yuvalarda, ebeveynlere doldurmaları gereken form ve izin yazılarını içeren toplam 100 adet zarf verilmiştir. Ebeveynlerin 10'u çalışmaya katılmayı istememiş; 15'i ise formları iade etmemiştir. Çalışmaya katılan 10 ebeveynin formu ise boşanmış olmaları nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Çocukların %49,2'si (N=33) kız ve %50,8'i (N=32) erkektir; yaş ortalamaları 4.83'dür (S=0.821). Çocukların %43'ü (N= 28) tek çocuk iken %51'i (N=33) iki kardeş ve %6.2'i (N=4) ise 3 kardeş sayısına sahiptir. Annelerin yaş ortalamaları 35.83 (S=4.385); babaların yaş ortalamaları ise 38.8'dir (S=4.1). Annelerin %74'ü (N= 48) lisans ve üstü; %20'si (N= 13) lise %6'sı (N= 4) ortaokul mezunudur. Babaların ise %85'i (N= 40) lisans ve üstü, %15'i (N= 7) lise mezunudur. Ekonomik düzeylerini annelerin %4.7'si (N= 3) düşük, %56.8'i (N= 37) orta ve %38.5'i (N= 25) iyi olarak bildirmiştir.

Ölçüm Araçları Aile Bilgi Formu

Katılımcıların demografik bilgilerine ulaşmak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan formda 21'i açık uçlu 8'i çoktan seçmeli 29 adet soru bulunmaktadır.

Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT)

Bretherton, Ridegeway ve Casidy (1990) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye Uluç (2009) tarafından uyarlanan Oyuncak Öykü Tamamlama Testiyle, çocuklardaki bağlanma

temsilleri, öykü aktarım tekniği kullanılarak belirlenmektedir. Öykü aktarım tekniğinde çocuklar, uygulamacı tarafından başlatılan öyküyü tamamlarlar. Her öykü çocuktaki bağlanma güvenliğini ortaya çıkaracak bir konu içermektedir. Test toplamda altı öyküyü içermektedir, bunlardan ilk öykü ısınma oyunudur ve çocuğun teste ısınmasını sağlar ve puanlanmaz. Bağlanmayla ilişkili olan her öyküde, öykü içeriğinden kaynaklanan kaygı aracılığıyla "güvenli yer senaryoları"nın harekete geçirilmesi amaçlanmıştır. Birinci öyküde anne, baba ve çocuk

hep birlikte yemek yerken meyve suyunu döker; ikinci öyküde çocuk yatmak için yatağına gittikten sonra odasında bir canavar olduğunu söyleyerek korkar; üçüncü öyküde parkta gezi sırasında bir kayadan düşerek dizini incitir; dördüncü öyküde anne ve baba çocuğu bir yakınlarına bırakıp giderler ve beşinci öyküde ise anne ve baba geri dönerler ve çocuklarıyla yeniden bir araya gelirler. Bu öykülerde çocuk yüksek kaygı yaşamıyor, olaylarla başa çıkabiliyor ya da şiddet içermeyen olumlu öyküler ortaya koyuyorsa yüksek puanlar alarak güvenli olarak sınıflanır. Bunun yanında çocuk öyküleri anlatırken kaygılı davranıyor ya da öyküleri geçiştiriyorsa, konuyla tutarsız öyküler oluşturuyorsa, çocuğa ya da ebeveynlere karşı şiddet içeren davranışlar ortaya koyuyorsa düşük puan alır ve güvensiz olarak sınıflanır.

Puanlamalar 4 ölçüt kullanılarak yapılır : (1) duyguların açık bir şekilde ifade edilmesi, (2) ebeveyn çocuk

ilişkisinin doğası, (3) öyküdeki çatışmanın olumlu olarak çözülmesi ve (4) çocuğun öykünün temasıyla tutarlı aktarımlar yapması (Uluç 2009). Her öyküde bağlanma düzeyleri 5 likert tipi ölçek kullanılarak yapılır. Her öyküden alınabilecek en yüksek puan 5 en düşük puan ise 1'dir. Yüksek puan güvenli bağlanmaya işaret etmektedir. Toplamda alınabilecek en yüksek puan 25 en düşük puan ise 5'dir. Kategorik olarak sınıflandırmak istenirse 3 veya daha fazla güvensiz öyküye sahip çocuklar güvensiz olarak değerlendirilirler (Uluç ve Öktem, 2009).

Videoya kayıt edilen uygulamalar hem araştırmacı hem de tarafsız bir uzman tarafından değerlendirilir. Öykülerin değerlendirilmesinde çok farklı puanlanan katılımcılar, değerlendirmeyi yapan araştırmacılar ortak bir puanda buluşamazlarsa araştırmadan çıkarılmalıdır (Uluç ve Öktem, 2009). Bu araştırmada öyküler araştırmacı dışında dört değerlendirici tarafından puanlanmıştır. Bütün değerlendiriciler birbirinden bağımsız çalışmış ve değerlendirmeler Uluç (2005) tarafından daha önceki çalışmalara dayanarak oluşturulan puanlama kılavuzuna bağlı kalınarak yapılmıştır. Ölçeğin uygulanması ve puanlamasıyla ilgili gerekli eğitim araştırmacı tarafından Uluç'tan alınmış ve İstanbul Üniversitesi Gelişim Psikolojisi Bölümünde yüksek lisansını yapmakta olan diğer değerlendiricilere aktarılmıştır.

Ölçeğin Uluç (2005) tarafından uyarlanan formunda değerlendiriciler arası genel güvenilirlik katsayısının .83,

öyküler arası güvenilirliğin ise .81 ve 1.0 arasında değiştiği belirtilmiştir.

Araştırmada ölçeğin bütün öyküler için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Güvenirlik puanları birinci öykü için .82, ikinci öykü için .83, üçüncü öykü için .82, dördüncü öykü için .75, beşinci öykü için .78 ve toplam puanlar için .73 bulunmuştur. Güvenlik puanları hesaplanırken değerlendiricilerin verdiği puanlar toplanmış ve ortalamaları alınmıştır. Bu ortalamaların kullanılabilmesi için değerlendiriciler arası uyum hesaplanmış (rWG) ve sınıf içi korelasyon katsayısı (intraclass correlation coefficient-ICC) ölçülmüştür. Hesaplanan rWG değeri .96, sınıf içi korelasyon katsayısı ise .81 bulunmuştur.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

ETÖ, Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından ebeveynlerin okul öncesi (2-6 yaş) çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri tutumları ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 46 madde ve "demokratik", "otoriter", "aşırı koruyucu" ve "izin verici" ebeveynlik olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. ETÖ'nün demokratik tutum boyutu 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tarzındadır. Bunlar "Her zaman böyledir" (5), "Çoğunlukla böyledir" (4), "Bazen böyledir" (3), "Nadiren böyledir" (2) ve "Hiçbir zaman böyle değildir" (1) şeklindedir. Alt boyutlardan alınan yüksek puan o tutumun benimsendiği, düşük puanlar dabenimsenmediği anlamına gelmektedir.

Güvenirlik analizleri sonuçlarının-

da ETÖ boyutlarının Cronbach alfa değerleri demokratik boyut için .83, otoriter boyut için .76, aşırı koruyucu tutum için .75 ve izin verici boyut için .74 bulunmuştur (Karabulut Demir, Şendil, 2008).

Bu araştırmanın örneklemini için boyutların Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları annelerde demokratiklik için .89, otoriterlik için .72, izin vericilik için .75 ve aşırı koruyuculuk için .82; babalarda demokratiklik .81, otoriterlik için .73, izin vericilik için .79 ve aşırı koruyuculuk için .77 olarak bulunmuştur.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)

Yetişkinler arasındaki yakın ilişkilerde bağlanma stillerini ölçmek üzere hazırlanmış bu ölçeğin orijinali Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından hazırlanmış; Türkiye için uyarlaması Sümer (2006) tarafından yapılmıştır. Bağlanma stilleri, kaçınma ve kaygı boyutu olarak iki alt boyut olarak ele alınmıştır. Ölçek her iki boyutta 18 madde olmak üzere toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Tek sayılı maddeler kaçınma boyutunu, çift sayılı maddeler ise kaygı boyutunu ölçmektedir. Ölçek, 7'li likert olarak değerlendirilmiştir. Ancak uygulama kolaylığı sağlaması bakımından, Bahadır'ın (2006) kullandığı şekliyle bu çalışmada ölçek 5'li likert olarak kullanılmıştır (1=hiç katılmıyorum; 2=katılmıyorum; 3=biraz katılıyorum; 4=katılıyorum; 5=tamamen katılıyorum). Ölçeğin 3., 15., 19., 22., 25., 27., 29., 31., 33. ve 35.

maddeleri ters yüklenmiştir. Ölçeğin her iki boyutunun da ortalamasının altında olması güvenli bağlanma durumunu göstermektedir. Sümer (2006), Cronbach alfa iç tutarlılık katsayılarını kaygı boyutu için .86, kaçınma boyutu için ise .90 düzeyinde bulmuştur.

Bu araştırmanın örneklemini için boyutların Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları ise annelerde kaygı için .86, kaçınma için .88 ve babalarda kaygı için .81, kaçınma için .83 olarak bulunmuştur.

İşlem

Veri toplama çalışmaları dört ayrı anaokulunda yapılmış ve toplam beş ay sürmüştür. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi çocuklarla birebir, sessiz bir odada uygulanırken ETÖ ve YİYE bazen birkaç ebeveyne bir arada uygulanmış bazılarına da evlerine gönderilmiştir. OÖTT uygulaması yemek ya da uyku saatlerinin dışında okulun içinde, sessiz bir odada gerçekleştirilmiştir. Bu odada çocuğun dikkatini dağıtacak uyaranlar olmamasına özen gösterilmiştir. Okuldan temin edilen çocukların boyutlarına uygun masa ve sandalyeler kullanılmıştır. Uygulamalar sırasında kamera kaydı alınmıştır. Kameranın kadrajı, çocuğun ve uygulamacının yüzünü çekmeyecek, sadece oyunu resimleyecek şekilde ayarlanmıştır. Uygulamacı ve çocuk masaya odanın koşullarına ve masanın şekline göre karşı karşıya ya da yan yana oturmuşlardır. Oturma konumu seçilirken kameranın görüş açısını kapatmamaya dikkat edilmiştir. Kayıtlar-

da kamera açısı çocuğun kendini değil oyununu çekmek üzere ayarlanmıştır. Kamera uçayak üzerine yerleştirilmiş ve tepeden oyunu görecektir şekilde ayarlanmıştır. Görüntülerde çocuğun ve uygulamacının yüzü gözükmemektedir. Uygulama sırasında çocuklardan kameraya dikkat edenlere bir kayıt cihazı olduğu açıklanmış ve arzu edenlerin incelemesine izin verilmiştir. Uygulama odasına çocuk öğretmeni tarafından getirilmiş ve uygulamacıyla tanıştırılmıştır. Oyun bittikten sonra bütün çocuklara hediye olarak bir adet şeker verilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada üç soruya cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi çocukların bağlanma güvenliği ile ebeveynlerin bağlanma güvenlikleri arasında bir ilişki var mıdır?

2. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?
3. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kendi bağlanma güvenlikleri arasında bir ilişki var mıdır?

Bu bölümde öncelikle katılımcıların ölçeklerden aldığı puanlar doğrultusunda gerçekleştirilen betimsel analizler, ardından da araştırmanın problemleri doğrultusunda incelenen korelasyon puanları aktarılacaktır.

Aşağıdaki tabloda çocuklara uygulanan Oyuncak Öykü Tamamlama Testinin (OÖTT) ayrı ayrı öyküleri ve toplam puan ortalamaları ve standart sapma değerleri belirtilmektedir. Bunun yanında aynı tabloda Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinden (YİYE) ebeveynlerin ayrı ayrı aldığı puan ortalamaları ve standart sapma değerleri gözükmektedir.

Tablo1: Çocuklar, ebeveynlerin ölçeklerden aldıkları ortalama puanlar ve standart sapma değerleri.

	OÖTT		ETÖ		YİYE			
	Kız (N=33)	Erkek (N=32)	Anne (N=65)	Baba (N=47)	Anne (N=65)	Baba (N=47)		
	X	SP	X	SP	X	SP	X	SP
Öykü 1	4.11	0.78	3.77	0.92				
Öykü 2	3.82	0.65	3.41	0.81				
Öykü 3	3.86	0.80	3.72	0.90				
Öykü 4	4.24	0.80	3.84	0.79				
Öykü 5	4.17	0.80	3.61	1.13				
Toplam	4.04	0.52	3.67	0.63				
Demokratik			75.35	6,9	72.76	6,4		
Otoriter			22.42	4,6	21.88	4,7		
İzinverici			21.00	4,8	22.79	5,4		
Aşırı koruyucu			31.05	4,8	30.30	5,3		
Kaçınma					45.95	10,6	40.32	8,8
Kaygı					39.35	8,7	45.01	9,2

Araştırmanın birinci sorusu kapsamında, çocukların toplam bağlanma güvenliği puanları ile ebeveynlerin bağlanma güvenliği puanları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan Spearman Korelasyon analizi sonucunda, çocukların bağlanma güvenliği puanları ile hem anne hem de babaların kaygı ve kaçınma puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (Tablo 2 ve 3).

Araştırmanın ikinci sorusu, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutum puanları ile çocukların bağlanma güvenliği puanları arasında bir ilişki olup olmadığıydı. Bu soruyu cevaplamak için yapılan Spearman Korelasyon analizi sonucunda hem anne hem de babaların demokratiklik, otoriterlik, aşırı koruyuculuk ve izin vericilik puanları ile çocukların toplam bağlanma güvenlik puanları arasında anlamlı bir korelasyon bulunamamıştır (Tablo 2 ve 3). Ayrıca bu soru kapsamında ebeveyn tutum puanlarıyla her bir öyküden alınan toplam güvenlik puanları arasında-

ki ilişkiler de incelenmiştir. Annelerin otoriterlik puanı ile ikinci öykü puanı arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur ($r = .253, p < .05$) (Tablo 2). Babaların demokratiklik puanı ile üçüncü öykü puanı arasında anlamlı pozitif; babaların aşırı koruyuculuk puanı ile birinci öykü puanı arasında anlamlı negatif ilişkiler bulunmuştur (Sırasıyla, $r = .312, p < .05$; $r = -.329, p < .05$) (Tablo 3).

Araştırmanın üçüncü sorusu kapsamında ise ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile ebeveynlerin kendi bağlanma güvenlikleri arasında ilişki olup olmadığı sorusuna cevap aranmıştır. Buna göre annelerin sadece demokratik tutum puanlarıyla kaçınma puanları arasında anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r = -.264, p < .05$) (Tablo 2). Babaların ise aşırı koruyuculuk puanlarıyla kaygı puanları arasında anlamlı pozitif bir korelasyona rastlanmıştır ($r = .334, p < .05$) (Tablo 3)

Tablo 2: Çocukların Bağlanma Güvenliği Puanları ile Annelerin Kaygı, Kaçınma ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Puanları Arasındaki Korelasyonlar

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Top. Öykü Güvenlik Puanı	1											
2. Öykü 1	.662**	1										
3. Öykü 2	.520**	.249*	1									
4. Öykü 3	.588**	.257*	.133	1								
5. Öykü 4	.880**	.452**	.332**	.415**	1							
6. Öykü 5	.771**	.345**	.203	.342**	.342**	1						
7. Anne Kaygı	.223	.160	0.05	.176	.191	.131	1					
8. Anne Kaçınma	.045	.053	.183	-.034	-.039	.001	.189	1				
9. Anne Demokratik	-.054	-.029	-.178	-.080	.011	.035	-.026	-.264*	1			
10. Anne Otoriter	.107	-.131	.253*	.088	.105	-.005	.150	.146	-.444*	1		
11. Anne İzin Verici	-.105	.068	-.016	-.120	-.121	-.180	.180	.180	.061	.058	1	
12. Anne Aşırı Koruyucu	-.045	.013	-.002	-.068	-.071	-.041	.007	-.091	.297*	-.122	.076	1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 3: Çocukların Bağlanma Güvenliği Puanları ile Babaların Kaygı, Kaçınma ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Puanları Arasındaki Korelasyonlar

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 Top. Öykü Güvenlik Puanı	1											
2. Öykü 1	.662**	1										
3. Öykü 2	.520**	.249*	1									
4. Öykü 3	.588**	.257*	.133	1								
5. Öykü 4	.880**	.452**	.332**	.415**	1							
6. Öykü 5	.771**	.345**	.203	.342**	.342**	1						
7. Baba Kaygı	.015	-.089	-.055	.023	.043	.022	1					
8. Baba Kaçınma	-.091	-.041	-.024	-.012	-.178	-.171	-.028	1				
9. Baba Demokratik	.096	-.004	.095	.312*	.075	.008	-.198	.000	1			
10. Baba Otoriter	.208	.214	.115	.121	.231	.137	.026	-.253	.153	1		
11. Baba İzin Verici	.001	.095	-.236	.064	.032	-0.02	.199	.201	.004	.216	1	
12. Baba Aşırı Koruyucu	-.225	-.329*	.003	-.015	-.234	-.275	.334*	.119	.149	-.035	.106	1

*p<.05; **p<.01

Tartışma

Çocukların bağlanma güvenliklerinin incelendiği araştırmaların büyük bir bölümü bebeklik, orta çocukluk ya da ergenlik dönemindeki çocuklarla yürütülmüştür. Okul öncesi dönemi çocuklarına kâğıt, kalem ölçeklerinin uygulanamaması, bu yaş grubuna uygulanabilecek ölçeklerin yetersizliği ve zorluğu nedeniyle araştırmalarda çoğunlukla diğer yaş grupları tercih edilmektedir. Bunun yanında bağlanma ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar çocukların bağlanma güvenliği, ebeveynlerin bağlanma güvenliği ve ebeveyn tutum boyutlarını ayrı ayrı incelemiştir. Bu üç boyutu birlikte ele alan çalışmalara nadir olarak rastlanmaktadır (Volling, Notaro ve Larsen, 1998; Roelofs, Meesters ve Muris, 2008). Ülkemizde ise Çamurlu, Keser'in (2006) bu üç boyutu

ortaçocukluk döneminde inceleyen bir çalışması bulunmaktadır. Bu araştırmada ise literatürde görülen bu boşluğu doldurmak amacıyla okul öncesi çocukların bağlanma güvenlikleri ile ebeveynlerin bağlanma güvenlikleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Araştırmanın birinci sorusu kapsamında yapılan analiz sonucunda okul öncesi çocukların bağlanma güvenliği ile ebeveynlerin bağlanma güvenlikleri arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu konuyu inceleyen çalışmalar bağlanma ilişkisinde nesiller arası aktarımı doğrulamıştır. Benoit ve Parker (1994) araştırmalarında bağlanmanın üç nesil arasında geçişini incelemiştir. Araştırmacılar anneannelerin, annelerin ve bebeklerin bağlanma güvenliklerini belirlemiş ve bu üç grubun bağlanma güvenliklerinin devamlılığını

incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçları annelerin bağlanma güvenliğinin bebeklerinin oluşmasında yüksek oranda etkili olduğunu göstermiştir. Anneannelerin bağlanma güvenliklerinin ise annelerin bağlanma güvenlikleri üzerinde etkisi bulunmuştur. Böylece araştırma üç nesil arası bağlanma güvenliğinin aktarımını göstermiştir. Milkulincer ve Florian (1999) ise üniversite öğrencileri ve ebeveynlerinin incelendiği çalışmalarında çocukların ve ebeveynlerin bağlanma güvenliklerinin ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçları iki nesil bağlanma güvenlikleri arasındaki ilişkiyi göstermiştir. Bu araştırmaların yanı sıra bizim araştırmamız gibi iki sonuç arasında bir ilişki bulunmayan araştırmalar vardır. Roelofs, Meesters ve Muris'in (2008) ilk ve ortaokul çocuklarıyla yaptıkları çalışmalarında anne bağlanması ve çocuk bağlanması arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Araştırmacılar bu sonucu güvensiz çocuk sayısındaki yetersizliğe bağlamışlardır. Çocukların büyük bölümü anneye güvenli bağlanmış ve bunun neticesinde çocukların bağlanma güvenlikleriyle annelerin bağlanma güvenlikleri kıyaslandığında anlamlı farklara ulaşılamamıştır. Volling, Notaro ve Larsen'in (2009) araştırmasında ise evli çiftlerin bağlanma güvenlikleri ve bebeklerinin bağlanma güvenlikleri arasındaki ilişkiler incelenmiş fakat bu iki boyut arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılamamıştır. Araştırmacılar bu sonucu ebeveynlerin bağlanma güvenliğini belirleyen ölçeğin özelliğine bağlamışlardır. Ebeveynlerin romantik

ilişkilerini göz önünde bulundurarak bağlanma güvenliğini belirleyen ölçek yerine, ebeveynlerin de kendi ebeveynleriyle olan ilişkilerini göz önünde bulunduran bir ölçeğin kullanılması anlamlı sonuçlara ulaşılabilmesi için daha doğru olacağını belirtmişlerdir. Bizim araştırmamızda ise güvensiz çocuk sayısındaki yetersizlik ebeveynlerin ve çocukların bağlanma güvenliği arasında ilişki bulunamamasındaki en büyük etkenlerden biri olabilir. Nitekim, oyuncak Öykü Tamamlama Testinin sonuçları incelendiğinde ve güvenli bağlanmış çocukların oranının (% 88) genel literatüre kıyasla görece yüksek olduğu görülmüştür. Uluç ve Öktem'in (2009) okul öncesi çocuklarla yaptıkları çalışmada bu oran %75 olarak bulunmuştur. Granot ve Maysel (2001), ilkokul çocuklarının bağlanma temsilleri ile okuldaki uyumlulukları arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada çocukların % 75'inin güvenli bağlanmaya sahip olduklarını bulmuştur. Bureau ve Moss da (2010) araştırmalarında altı ve sekiz yaş arasındaki çocukların bağlanma güvenlikleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Bu çalışmada da güvenli bağlanan çocukların oranı % 61 olarak bildirilmiştir.

Araştırmanın ikinci sorusu ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların bağlanma güvenliği arasında bir ilişki olup olmadığıydı. Çocukların bağlanma güvenlikleri, hikayelerin toplam puanları üzerinden incelendiğinde ebeveyn tutumları ile herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Bunun nedeni genel bağlanma puanlarının görece yüksekliği

olabilir. Bu sonucun yanında bağlanma puanlarına öykü bazında bakıldığında ise ebeveyn tutumları ile bazı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgulardan biri Oyuncak Öykü Tamamlama Testinin ikinci öyküsünden alınan bağlanma güvenliği puanı ile annenin otoriter tutum puanı arasında bulunan olumlu yöndeki ilişkidir. İkinci öykünün içeriği göz önüne alındığında, araştırmamızın bulgusu açıklanabilir hale gelmektedir. İkinci öyküde çocuğun ebeveynlerinin yanında değil kendi odasında uyuduğu durumlarda, bağlanma güvenliği yüksek puanlanmaktadır. Ebeveynlerin kararlı davranışları arttıkça çocuğun bağlanma güvenliği puanları da artmaktadır. Bunun yanında bu öyküde çocuğun bağlanma güvenliği imgesel bir varlıkla tehdit edilmektedir (Uluç, 2009). Bu yaş çocuklarının düşünmeleri simgesel olduğu ve soyut düşünme yeteneği gelişmediği için (Gander ve Gardiner, 2007) odalarında beliren bir canavarı gerçek olarak algılayabilmektedirler. Dolayısıyla ikinci öyküde ebeveynlerin canavara karşı güçlü ve sert duruşu hatta zaman zaman canavarı uzaklaştırmak için şiddet kullanmaları çocuklar tarafından olumlu algılanabilmektedir (Bretherton, Ridgeway ve Cassidy, 1990). Yukarıda anlatılanlar doğrultusunda, annenin otoriter tutumu ile çocuğun bağlanma güvenliği arasındaki pozitif ilişki açıklanabilir.

Bir başka bulgu, üçüncü öykü ile babanın demokratiklik puanı arasında bulunan olumlu ilişkidir. Üçüncü öyküde çocuk dışarıdan gelen bir tehdit ile karşı karşıyadır, taştan düşer ve yaralanır. Bağlanma güvenliği yüksek puanlanan

öykülerde çocuğun bu durum karşısında öncelikle güvenlik üssüne dönmesi, ebeveynleri tarafından sakinleştirilip keşif davranışına devam etmesi beklenmektedir. Ebeveynlerin ise çocuğun kaygısını giderdikten sonra keşif davranışını desteklemeleri beklenmektedir. Bu öykü ile demokratik tutum puanlarının ilişkili olması Baumrind'in (1966) demokratik tutum tarifiyle tutarlı gözükmektedir.

Bulgularda biri de babaların aşırı koruyuculuk puanı ile çocuğun kazara meyve suyunu döktüğü birinci öykü puanı arasındaki negatif ilişkidir. Aşırı koruyucu ebeveyn davranışının çocuklar üzerindeki negatif etkisi Muris ve arkadaşlarının (2000) ilkökul çocuklarıyla yaptıkları çalışmalarında da gösterilmiştir. Araştırmacılar çocukların tutum algısı ve endişe düzeylerini incelemiş ve ebeveynlerdeki aşırı koruyucu tutumun çocuklardaki endişeyi arttırdığını bulmuşlardır.

Araştırmanın son sorusu, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kendi bağlanma güvenlikleri arasında ilişki olup olmadığıydı. Bu kapsamda annelerin kaçınma puanları ile demokratik tutum puanları arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Ainsworth (1989) benzer şekilde, bebeklikten sonraki bağlanma süreçlerini irdelediği yazısında ebeveynlerin sahip olduğu bağlanma güvenliğinin, çocuk yetiştirme tutumları üzerinde etkili olmasını beklemektedir. Araştırmacıya göre bağlanma, kişinin bütün duygusal ilişkilerini etkileyen bir yapıdır (Ainsworth, 1989). Alanyazında bu bulgumuzu doğrudan karşılaştıracak çalışmalara rastlayamadığımız için ben-

zer sonuçları gözden geçirdik. Örneğin, Volling, Notaro ve Larsen (1998), ebeveynlerin bağlanma güvenlikleri ile hem ebeveynlik tutumları hem de ebeveynlik algıları arasındaki ilişkileri incelemiş ve güvenli bağlanmaya sahip annelerin kendilerini daha iyi ve yeterli ebeveynler olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Cradel, Fitzgerald ve Whipple (1997), güvensiz bağlanmaya sahip annelerin küçük çocuklarıyla oynarken yeterince sıcak olamadığını, kendilerine güvenemediklerini ve çocuklarla birlikte yapmaları gereken görevlerde organize olamadıklarını belirtmiştir. Adam, Gunnar ve Tanaka (2004) ise araştırmalarında saplantılı annelerin öfkeli ve müdahaleci olduklarını ve her iki güvensiz grubunda olumlu ebeveynlik duygularının güvenilirle kıyasla düşük olduğunu bulmuşlardır.

Araştırmanın üçüncü sorusu kapsamında elde edilen bir bulgu da, babaların aşırı koruyucu tutum puanları ile kaygı ve kaçınma puanları arasında bulunan pozitif ilişkidir. Aşırı koruyucu tutuma sahip bireyler, çocuğun yanında ebeveyn olmadan zarar göreceğine ve kendisine bakamayacağına inanırlar (Karabulut Demir, Şendil, 2008). Endişe düzeyinin yüksek olduğu bu ebeveynlik tipi batı toplumlarında sıklıkla bir kayıptan sonra ya da ciddi hastalık geçmişine sahip çocukların ebeveynlerinde görülmüştür (Pantke ve Slade, 2006; Coletti ve arkadaşları, 2008). Örneğin, Coletti ve arkadaşları (2008), kanser hastalığına sahip çocuklar ve ebeveynleriyle yaptıkları çalışmalarında ebeveynlerdeki stres

ile aşırı koruyuculuk arasında ilişkiler bulmuşlardır.

Araştırmanın bulguları özetlendiğinde, ebeveynlerin bağlanma güvenliği ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiler vurgulanmaktadır. Annelerin kaçınma puanı ile otoriter tutum arasındaki ve babaların kaygı puanı ile aşırı koruyucu tutumun pozitif ilişkilere sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sonuçların güvensiz bağlanma ve olumsuz ebeveynliğin ilişkili olduğu görüşünü desteklediği söylenebilir. Bunun yanında çocukların bağlanma güvenlikleri ile ebeveynlerin bağlanma güvenlikleri ve ebeveyn tutumları arasında ilişkilere rastlanmamıştır. Araştırmada güvenli bağlanmış çocuk sayıları literatüre kıyasla görece yüksek bulunmuştur. Güvenli bağlanma oranının yüksek oluşu ebeveynlerin bağlanma puanları ve çocuk yetiştirme tutumları arasında kıyaslamalar yapılamamasına neden olmuştur. Bunun önemli bir nedeni, araştırmanın benzer yapıda kurumlarda ve yüksek sosyoekonomik düzeyde ailelerle yapılmış olması olabilir. Gelecekte benzer bir araştırmanın farklı sosyoekonomik düzeylerdeki aileler üzerinde yapılması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Adam, E. K., Gunnar, M. R., & Tanaka, A., (2004). Adult Attachment, Parent Emotion and Observed Parenting Behavior: Mediator and Moderator Models: *Child Development*, 75(1), 110-122.
- Ainsworth, D. S. M., (1989). Attachments Beyond Infancy: *American Psychologist*, 4(44), 709-716.
- Baumrind, D., (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior: *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Baumrind, D., & Black, E. A., (1967). Socialization Practices Associated with Dimensions of Competence in Preschool Boys and Girls: *Child Development*.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M., (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model: *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Benoit, D., & Parker, C.H.P., (1994). Stability and Transmission of Attachment across Three Generations: *Child Development*, 65, 1444-1456.
- Bowlby, J., (1975). Attachment and loss: V.2. Separation, Anxiety and Anger. Pelican Books.
- Bowlby, J., (1980). Attachment and Loss: V.3. Loss, Sadness and Depression. Basic Books.
- Bowlby, J., (1982). Attachment and loss: V.1. Attachment. Second Edition, New York: Basic Books.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R., (1998). Self-Report Measurement of Adult Attachment: An Integrative Overview: in J. A. Simpson and W. S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships*, New York: Guilford Press, 46-76.
- Bretherton, İ., (1990). Communication Patterns, Internal Working Models and the Intergenerational Transmission of Attachment Relationship: *Infant Mental Health Journal*, 11/3, 237-252.
- Bretherton, İ., Ridgeway, D., & Cassidy, J., (1990). Assessing Internal Working Models of the Attachment Relationship: An Attachment Story Completion Task for 3-Year-Olds: in T. Greenberg, D. Cicchetti, E. M. Cummings, *Attachment in Preschool Years*. 273-308, Chicago University of Chicago Press.
- Caldera, Y. M., & Hart S., (2004). Exposure to Child Care, Parenting Style and Attachment Security: *Infant and Child Development*, 13, 21-33.
- Cohn, D. A., Cowan, P. A., Cowan, C. P., & Pearson, J., (1992). Mother's and Father's Working Models of Childhood Attachment Relationships, Parenting Styles and Child Behavior: *Development and Psychopathology*, 4, 417-431.
- Colletti, C. J.M., Wolfe-Christensen, C., Carpentier, Y. M., Page, C. M., McNall-Knapp, R. Y., H. Meyer, W., Chaney, J. M., Mullins, L. L., (2008). The Relationship of Parental Overprotection, Perceived Vulnerability, and Parenting Stress to Behavioral, Emotional, and Social Adjustment in Children With Cancer: *Pediatr Blood Cancer*, 51, 269-274.
- Coyle, D. D., Newland, L. A., & Freeman, H., (2010). Predicting Preschoolers' Attachment Security from Parenting Behaviours, Parents' Attachment Relationships and Their Use of Social Support: *Early Child Development and Care*, 180(4), 499-512.
- Crandel, L. E., Fitzgerald, H. E., & Whipple, E. E., (1997). Dyadic Synchrony in Parent-Child Interactions: A Link with Maternal Representations of Attachment Relationships: *Infant Mental Health Journal*, 18/3, 247-264.
- Easterbrooks, A. M., & Goldenberg, A. W., (1990). Security of Toddler-Parent Attachment: Relation to Children's Sociopersonality Functioning During Kindergarten in T. Greenberg, D. Cicchetti, E. M. Cummings, *Attachment in Preschool Years*, Chicago University of Chicago Press, 221-244.
- Gander, J. M., & Gandner, W. H., (2007). İlk Çocuklukta Gelişim İçinden Bekir Onur, Çocuk ve Erken Gelişimi, 6, İmge Kitapevi, 247-254.
- Granot, D., & Mayseless, O., (2001). Attachment Security and Adjustment to School in Middle Childhood: *International Journal of Behavioral Development*, 25/6, 530-541.
- Hazan, C., & Shaver, P., (1987). Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process: *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Karabulut, Demir., & Şendil., (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği: Türk Psikoloji Yazıları, 11(21), 15-25.
- Karavasilis, L., Doyle, A. B., & Markiewicz, D., (2003). Association Between Parenting Style

- and Attachment to Mother in Middle Childhood and Adolescence: *International Journal of Behavioral Development*, 27(2), 153-164.
- Laible, D., Carlo, G., & Ontai, L., (2004). Children's Perceptions of Family Relationships as Assessed in a Doll Story Completion Task: Links to Parenting, Social Competence and Externalizing Behavior: *Social Development*, 13(4), 551- 569.
- Maccoby, E. E., & Martin, J., (1983). Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction", in P. Mussen and E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of Child Psychology*, Vol. 4: Socialization, Personality and Social Development, New York: John Wiley and Sons, 1-101.
- Marvin R.S., & Britner, P.A. (1999). Normative Development: The Ontogeny of Attachment. In J. Cassidy & P.R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications*, Newyork: Guilford, 44-67.
- Milkuncer, M., & Florian, V., (1999). The Association between Parental Reports of Attachment Style and Family Dynamics and Offspring's Reports of Adult attachment Style: *Fam Proc*, 38, 243-257.
- Muris, P., Meester, C., Merckelbach, H., & Hulsenbeck, P., (2000). Worry in Children is Related to Perceived Parental Rearing and Attachment: *Behaviour Research and Therapy*, 38, 487-497.
- Neal, J., & Frick-Horbury, D., (2001). The Effects of Parenting Styles and Childhood Attachment Patterns on Intimate Relationship: *Journal of Instructional Psychology*, 28(3).
- Pantke, R., & Slade, P., (2006). Remembered Parenting Style and Psychological Well-being in Young Adults Whose Parents Had Experienced Early Child Loss: *The British Psychological Society*, 79, 69-81.
- Perris, C., & Andersson, P., (2000). Experiences of Parental Rearing and Patterns of Attachment in Adulthood: *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7, 276-288.
- Richaud de Minzi M. C., (2006). Loneliness and Depression in Middle and Late Childhood: The Relationship to Attachment and Parental Styles: *Journal of Genetic Psychology*, 167/2, 189-210.
- Roelofs, J., Meesters, C., Murriss, P., (2008). Correlates of Self-reported Attachment (In security in Children: The Role of Parental Romantic Attachment Status and Rearing Behaviors: *J Child. Fam. Stud*, 17, 555-566.
- Uluç, S., & Öktem, F., (2009). Okul Öncesi Çocuklarda Güvenli Yer Senaryolarının Değerlendirilmesi: *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 69-83.
- Sümer, N., (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması: *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.
- Türköz, Y., (2007). Okulöncesi Çocuklarda Bağlanma Örüntüsünün Kişiler arası Problem Çözme ve Açık Bellek Süreçlerine Etkisi: Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Volling, B. L., Notaro, P. C., & Larsen, J. J., (1998). Adult Attachment Styles: Relations with Emotional Well-Being, Marriage, and Parenting: *Family Relations: The Family as a Context for Health and Well-Being*, 47/4, 355-367.